

Asia: VN/15161/2025-MMM-1

Lausuntopyyntö karhukiintiöasetuksesta metsästysvuodelle 2025-2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen eläinoikeusjuristit ry kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että metsästysvuonna 2025–2026 poronhoitoalueella saa tappaa 85 karhua ja muualla Suomessa 180 karhua. Yhteensä Suomen tappokiintiö on tällöin 265 karhua. Suomen eläinoikeusjuristit ry ei kannata asetusluonnoksessa ehdotettuja eläinten tappomääriä.

Suurpedot ovat tuntevia yksilöitä, joiden tuntevuus on otettava täysimääräisesti huomioon EU:n toiminnasta tehdyn perussopimuksen (SEUT) artiklan 13 mukaisesti. Suomen perustuslain (731/1999) 20 §:n mukaisesti jokaisella on yleinen vastuu luonnosta ja luonnossa elävistä eläimistä. Suurpetojen suojelusta säädetään Euroopan unionin luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetussa direktiivissä (luontodirektiivi, 92/43/ETY).

Asetuksen päämäärä

Metsästyslain muutoksilla ja uusilla lajikohtaisilla metsästysasetuksilla, kuten nyt käsillä olevalla karhukiintiöasetuksella, pyritään asettamaan poikkeusluville alueellinen päämäärä. Suomen eläinoikeusjuristit ry yhtyy Korkeimman hallinto-oikeuden metsästyslain uudistusta koskevassa lausunnossaan esittämään huoleen siitä, että poikkeuslupan päämäärästä säättäminen asetuksella on direktiivin sääntelyjärjestelmän kannalta ongelmallinen. Riistakeskuksen myöntämän yksittäisen poikkeuslupan perusteena olevan päämäärän on joka tapauksessa oltava luontodirektiivin säännösten kannalta hyväksyttävä. Direktiivin mukainen poikkeuslupa on nimensä mukaisesti

tarkoitettu poikkeukseksi, jolloin yksittäistapauksissa on varmistuttava, että poikkeukselle on hyväksyttävä syy. Asetuksen tasolla säädetyn yleisen päämäärän perustetta saattaa olla hankala todentaa jokaisessa yksittäisessä konkreettisessa poikkeusluvassa.

Kuten maa- ja metsätalousministeriö muistiossa kuvaa, karhun ”kannanhoidollinen” metsästys on katsottu tuomioistuimissa lainvastaiseksi. Yhdistys haluaa muistuttaa ministeriötä oikeusvaltioperiaatteesta, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Nykylainsäädäntö ei mahdollista karhujen laajamittaista tappamista.

Ministeriön mukaan asetuksen päämäärä on ”ylläpitää Suomen karhukanta ihmisarkana, jotta ennalta ehkäistäisiin joko poliisin tai Suomen riistakeskuksen karkotustoimia tai vahinko- ja turvallisuusperusteisten poikkeuslupien myöntämistä tilanteissa, joissa joko vahinko tai uhka on realisoitunut”.

Asetuksesta tulisi ilmetä selvästi ja täsmällisesti se luontodirektiivin mukainen hyväksyttävä päämäärä, johon kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään, sekä se, miten metsästys edesauttaisi tämän päämäärän saavuttamista. Maa- ja metsätalousministeriö ei asetusmuistiossaan esitä selvitystä siitä, millä tavalla ihmisarkuuden ylläpitäminen liittyy karhujen tappamiseen. Luontodirektiivi edellyttää kaikilta eläimiin kohdistuvilta toimenpiteiltä varovaisuusperiaatteen noudattamista. Kun toimenpiteen vaikutuksesta ei vallitse tieteellistä yksimielisyyttä, toimenpiteestä tulee pidättäytyä. Näin on ihmisarkuuden lisäämiseen pyrkivän metsästyksen osalta.

Suurpetojen oikeudellinen suojelu ja heikko täytäntöönpano

Luontodirektiivin 12 artiklassa asetetaan lähtökohta suurpetojen suojelulle: jäsenvaltion on kiellettävä karhujen tahallinen pyydystäminen ja tappaminen luonnossa. Direktiivin tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvaraisten eläinten suojelua (2 art.). Luontodirektiiviä tulee tulkita teleologisesti eli lainsäätäjän tulee direktiivin säännöksiä tulkittaessaan kiinnittää huomiota luontodirektiivin päämäärään.

Karhu on Suomessa poronhoitoaluetta lukuunottamatta tiukasti suojeltu laji, jonka suojelusta saa poiketa vain, jos luontodirektiivin 16 artiklassa säädetyt kolme edellytystä täyttyvät. Ensinnäkin poikkeaminen ei saa vaarantaa tieteellisesti määriteltyä kannan suotuisaa suojelutasoa. Toiseksi poikkeuksen on oltava ainut tyydyttävä ratkaisu suurpetokysymysten ratkaisemiseen. Kolmanneksi, jos kaksi ensimmäistä edellytystä täyttyvät, suurpeto voidaan tappaa artiklan erityisten perusteiden täytyessä, jotka on kuvattu artiklan a–e-alakohdissa.

Suurpetojen suojelu kuuluu maa- ja metsätalousministeriön vastuualueelle. Tehtävästään huolimatta ministeriö on lajien suojelun edistämisen sijaan pyrkinyt edistämään suurpetojen tappamista. Ministeriön antamien asetusten perusteella laaditut poikkeusluvut on todettu tuomioistuimissa lainvastaisiksi. Lisäksi Suomi on saanut EU:lta jo kaksi tuomiota luontodirektiivin vastaisesta suurpetopolitiikastaan.

Suurpetojen suojelua ja oikeudellista asemaa tulisi heikentämisen sijaan pyrkiä tehokkaasti vahvistamaan. Niitä toimia ja menetelmiä, joilla vältetään karhujen tappamiselta, tulisi lisätä. Siten tuettaisiin myös ajattelutapaa ihmisten ja muun luonnon hyvinvoinnin vahvasta yhteydestä toisiinsa.

SRVA:n oikeudelliset ja hallinnolliset ongelmat

Maa- ja metsätalousministeriö on todennut muistiossaan, että poliisi on "aivan väärä toimija" ratkaisemaan tilanteita, joissa suurpedot aiheuttavat mahdollista vaaraa ihmisille tai kotieläimille. Arvio heijastaa syvempää hallinnollista ongelmaa: suurpetotilanteiden hoitaminen on pitkälti siirretty vapaaehtoisvoimin toimivien riistanhoitoyhdistysten vastuulle suurriistavirka-aputoiminnan (SRVA) kautta. Nämä järjestelyt eivät perustu virkasuhteeseen tai julkiseen vastuuseen, vaan käytännössä harrastustoimintaan.

Muistion mukaan osa paikallisista riistanhoitoyhdistyksistä on ryhtynyt irtisanomaan SRVA-sopimuksia protestina kannanhoidollisen metsästyksen rajoituksille. Tämä kertoo siitä, että osallistuminen virka-aputehtäviin ei perustu yleiseen turvallisuusvastuuseen tai eläinsuojelunäkökulmiin, vaan on kytkeytynyt metsästysintressien toteutumiseen.

Suomen eläinoikeusjuristit ry pitää vakavana ongelmana sitä, että valtion turvallisuus- ja suojeluvelvoitteiden toteuttaminen on pitkälti jätetty harrastajayhteisöjen käsiin. Julkisen vallan käyttö, tässä tilanteessa eläimen lopettaminen, ei voi perustua vapaaehtoisten toimijoiden subjektiiviseen harkintaan tai intressisidonnaisuuteen.

Lisäksi Suomi on Euroopan unionin jäsenvaltiona velvollinen noudattamaan luonnonvaraisten eläinten tiukan suojelun vaatimuksia, erityisesti EU:n luontodirektiivin mukaisesti. Näitä velvoitteita ei voida kiertää SRVA-järjestelmän kautta tai mukauttaa metsästäjäryhmien odotusten mukaan. Julkisen vallan ja oikeusturvan näkökulmasta on kestävämpiä, että suurpetojen suojelua toteutetaan käytännössä tahoilla, jotka eivät ole vastuussa hallinnollisista tai oikeudellisista seurauksista.

Suomen eläinoikeusjuristit ry esittää myös, että ajavien koirien käytön kieltä karhun ja muiden suurpetojen metsästyksessä tulee harkita. Koirien käyttäminen etenkin karhunmetsästyksessä ajavien koirien käyttäminen aiheuttaa pitkäkestoista kärsimystä niin karhulle kuin plottikoirille ajon pitkän keston ja usein lopuksi tapahtuvan raatelun seurauksena.

Lopuksi

Suomen eläinoikeusjuristit ry katsoo, että asetus on ristiriidassa luontodirektiivin tarkoituksen sekä 12 ja 16 artiklojen kanssa. Tästä syystä asetusta ei tulisi saattaa voimaan. Suurpetojen suojelua ja oikeudellista asemaa tulisi heikentämisen sijaan pyrkiä kunnianhimoisesti ja tehokkaasti vahvistamaan. Niitä toimia ja menetelmiä, joilla vältetään tappamiselta, tulisi lisätä. Siten tuettaisiin myös ajattelutapaa ihmisten ja muun luonnon hyvinvoinnin vahvasta yhteydestä toisiinsa.

Yhdistys katsoo, että suurpetojen suojelu tulisi siirtää maa- ja metsätalousministeriöltä ympäristöministeriölle siten, että poikkeuslupien myöntäjäksi tulisi Suomen riistakeskuksen sijaan ELY-keskus. Tällöin välttyttäisiin nykyisiltä intressiristiriidoilta, jotka näyttävät vaikuttavan ministeriön ja sen hallinnonalan toimintaan.

Suomen eläinoikeusjuristit ry

26.6.2025

Anna Turkki, hallituksen 2. varapuheenjohtaja

Turkki Anna
Suomen eläinoikeusjuristit ry